

Njësia 2

Vendosja e objektivave dhe përzgjedhja e materialeve

1. Hyrje

Mësuesit, në mënyrë të përsëritur, përballen me problemin e justifikimit: cilat janë arsyet e zgjedhjeve të mia për objektivat dhe temat e mundshme? Identifikimi i një objektivi mësimor dhe përzgjedhja e temave nënkupton marrjen e një vendimi themelor në lidhje me mësimin. Objektivat nuk duhen thjesht të kopjohen ose të përshtaten, e as nuk duhet thjesht të imponohen në mënyrë dogmatike. Përkundrazi, ato duhen të merren pas një shqyrtimi serioz, dhe përzgjedhja duhet të bazohet në arsyetim dhe me justifikim të shëndoshë. Pas kësaj ju mund të bëni - ndoshta së bashku me nxënësit - një përzgjedhje të qëllimshme të temave dhe objektivave të mësimdhënies, të pasqyroni në vendimin tuaj një gamë të gjerë kontekstesh mësimore dhe identifikoni, në zgjedhjen tuaj, vlerën e tyre arsimore. Kjo detyrë është e një rëndësie të veçantë, sepse numri i temave të mundshme mësimore është i pafund, ndërsa koha në dispozicion për planifikimin dhe mësimdhënien është e kufizuar.

Pikat kryesore të mëposhtme kanë për qëllim t'ju udhëzojnë dhe t'ju ndihmojnë në këtë detyrë të ndërlikuar të përzgjedhjes dhe përgatitjes së temave për mësimdhënie.

2. Detyrat dhe çështjet kryesore për vendosjen e objektivave dhe përzgjedhjen e materialeve

2.1 Detyra

Mësuesit e përgjegjshëm në punën e tyre përballen në mënyrë të përsëritur me problemin e justifikimit: cilat janë arsyet për përzgjedhjen e objektivave dhe temave të mundshme?

Të përcaktosh një objektiv të mësimdhënies do të thotë të ndërmarrësh një nga vendimet më themelore që lidhen me të. Objektivat nuk duhen thjesht të kopjohen ose përshtaten, e as nuk duhet thjesht të imponohen në mënyrë dogmatike. Përkundrazi, ato duhet të shqyrtohen seriozisht dhe përzgjedhja e tyre duhet të bazohet në arsyetim dhe justifikim të shëndoshë. Për një mësues është e rëndësishme të lidhë objektivat mësimore me kushtet e të mësuarit të nxënësve dhe t'i përshtatë ato në përputhje me rrethanat (shih Njësia 1, Kushtet e Mësimdhënies dhe të Mësuarit).

Sapo objektivat janë bërë më konkrete, në to duhet të përfshihen aspekte të përmbajtjes. Ju nuk do të mund të përcaktoni objektivat tuaja të mësimdhënies deri sa të keni vendosur edhe nivelin e dëshiruar të arritjeve që lidhen me përmbajtjen, domethënë, temat që do të përfshihen.

Në procesin e planifikimit, puna në aspektet e përmbajtjes së mësimdhënies është i vështirë dhe kërkon kohë. Në shikim të parë, mund të duket se nevojiten vetëm pak përpjekje, meqenëse kurrikula përcakton udhëzime të qarta dhe disa media mësimore ofrojnë sugjerime të detajuara. Megjithatë, detyra kryesore është në dorë të mësuesit: ju duhet të jeni të mirinformuar në të gjithë fushën e dijes ku dëshironi të jepni mësim, ju duhet ta strukturoni, të merrni një kuptim të plotë të saj, ta analizoni tërësisht, ta vlerësoni në mënyrë kritike, të bëni zgjedhje të qëllimshme të temave dhe objektivave të mësimdhënies, të reflektoni vendimin juaj në një gamë kontekstesh më të gjëra, të identifikoni, në temat e përzgjedhura vlerën e tyre arsimore etj. Kjo detyrë është e një rëndësie thelbësore, sepse numri i temave të mundshme të mësimdhënies është i pafund, ndërsa koha në dispozicion për planifikimin dhe mësimdhënien është e kufizuar.

Çështjet e mëposhtme kryesore dhe ato që vijojnë e shërbejnë për vetëkontroll synojnë t'ju udhëheqin dhe t'ju ndihmojnë në këtë detyrë të ndërlikuar të zgjedhjes dhe përgatitjes së temave për mësimdhënie. Ne ju sugjerojmë të bashkëpunoni me mësuesit e tjerë dhe ndoshta edhe me nxënësit.

2.2 Çështjet kryesore

Për vendosjen e objektivave:

- Çfarë objektivash dëshiroj të arrij?

- Çfarë kompetencash do të jenë më të rëndësishme për t'u fituar në fund të njesisë?
- Çfarë arsyes mund të jap për përzgjedhjen e objektivave?
- Cilat janë prioritetet që u mbajtën parasysh për vendosjen e objektivave (objektivat parësore dhe ato jo parësore)?
- Cilat nga objektivat janë të rëndësishme tani - për klasën në tërësi dhe për nxënësit si individë, mashkull dhe /apo femër?
- A jam unë i sigurt se objektivat e përzgjedhur prej meje do t'u shërbejnë interesave dhe nevojave kryesore të nxënësve të mi?
- A i përgjigjen mësimet e mia me të vërtetë interesave dhe shqetësimeve të nxënësve?
- A është e mundur që nxënësit të marrin pjesë në përkufizimin ose përzgjedhjen e objektivave të të mësuarit?
- Sa kohë (orë dhe javë) i është caktuar arritjes së objektivave?
- Cilat objektivat duhet të arrihen nga të gjithë nxënësit brenda kohës së mësimi në dispozicion (standardi i përgjithshëm i arritjeve)?
- A duhet të përcaktohen nivele të veçanta arritjesh për nxënës të veçantë (arsimi sipas aftësisë individuale)?
- A i kam mundësuar unë nxënësve që të përparojnë nga njohuritë në veprime, domethënë, a munden ata të zbatojnë me vetëbesim njohuritë që kanë fituar?
- Ku përqendrohem unë në mësimdhënien time – në kompetencën njohëse, personale ose sociale?
- A kam unë një ide të qartë për objektivat afatshkurtra dhe afatgjata, të cilat janë të një rëndësie parësore për klasën time, për grupet e të mësuarit, për nxënësit e veçantë si meshkuj dhe femra?
- A i kam deklaruar unë qartësisht dhe në mënyrë eksplicite objektivat?

Për përzgjedhjen e temave dhe materialeve:

- Cilat tema kam përzgjedhur?
- Cilat janë arsyet për zgjedhjen time?
- Cila është struktura e temës sime?
- A përputhet zgjedhja e temës sime me planin mësimor?
- Cilat aspekte të temës sime janë interesante për nxënësit e mi?

Si është lidhur i mësuarit në shkollë me të mësuarit jashtë shkolle?

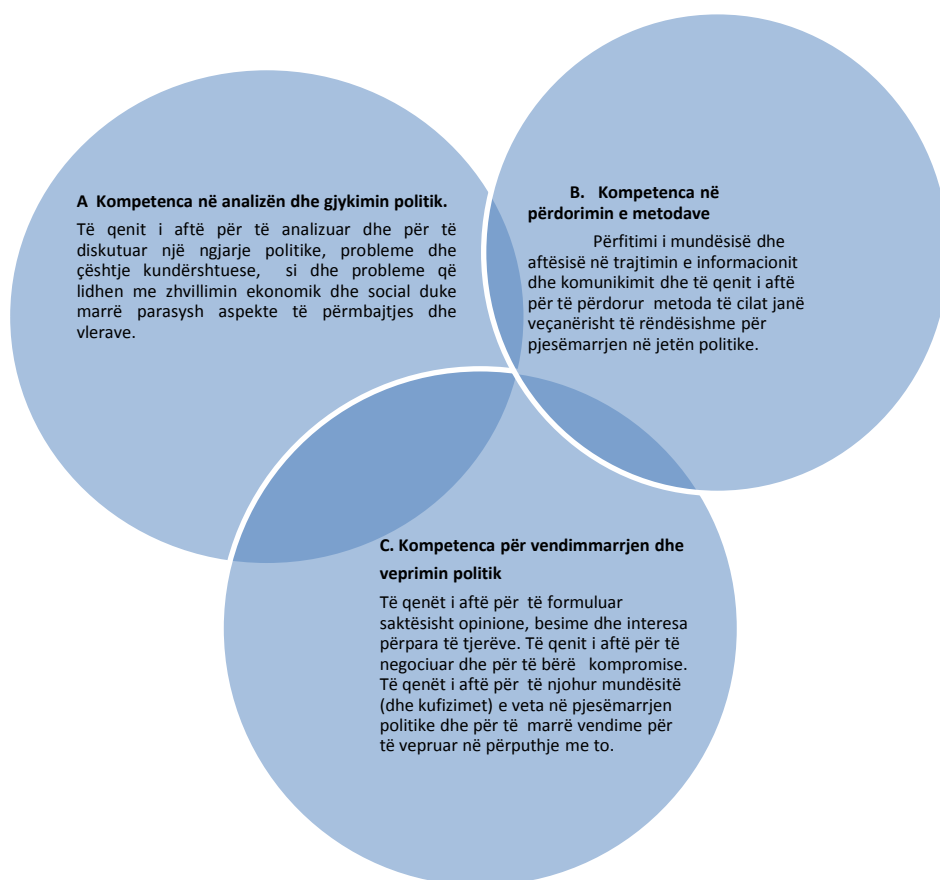
- A lidhet tema me jetën dhe mjedisin e nxënësve?
- A kam unë njohuri të përgjithshme për lëndën, e cila më mundëson përzgjedhjen e një temë të caktuar? Si mund të informohem më mirë? A duhet unë të kryej ndonjë studim ose eksperiment para se të zhvilloj lëndën në klasë?
- Cilat materiale mësimore janë në dispozicion për aspektet e veçanta të temës?
- A do të ndikohen nxënësit nga përvoja e tyre personale, njohuritë dhe aftësitë mësimore (për shembull, fëmijët me prejardhje të ndryshme kulturore ose gjuhësore)?
- A do të jetë tema njësoj e përshtatshme për nevojat e veçanta të dy gjinive?
- A më intereson mua tema e zgjedhur?

Vendosja e objektivave dhe përzgjedhja e materialeve

Fletë pune 1: Kompetencat e nxënësve për EQD/EDNJ

Tre fushat e kompetencës për të jetuar dhe mësuar demokracinë dhe të drejtat e njeriut

Qëllimi i Edukimit për Qytetari Demokratike është të mbështetë zhvillimin e kompetencave në tri fusha, të cilat janë gjithmonë e fuqimisht të ndërlydhura dhe për këtë arsye nuk duhet të trajtohen veç e veç.

Kompetenca në analizën dhe gjykimin politik

Qëllimi është zhvillimi i kompetencës për të analizuar ngjarjet, problemet dhe çështjet e diskutueshme politike dhe të qenit në gjendje për të shpjeguar arsyet për gjykimet personale. Shkolla mund të kontribuojë në këtë proces, duke nxitur nxënësit të përdorin analizën e strukturuar për të arritur një kuptim më të thellë të çështjeve.

Për të arritur këtë janë të domosdoshme aftësitë e mëposhtme:

- njohja e rëndësisë së vendimeve politike për jetën e dikujt;

- njohja dhe gjykimi i pasojave të vendimeve politike;
- njohja dhe paraqitja e këndvështrimit personal dhe e këndvështrimit të tjerëve;
- njohja dhe të kuptuarit e tre dimensioneve të politikës:
 - a) dimensionin institucional,
 - b) dimensionin i lidhur me përmbajtjen,
 - c) dimensionin i orientuar nga procesi.
- analiza dhe vlerësimi i fazave të ndryshme të proceseve politike në nivelin mikro (për shembull, jeta e shkollës), nivelin mesatar (për shembull, të komunitetit) dhe nivelin makro (atë kombëtar dhe të politikës ndërkombëtare);
- paraqitja e fakteve, problemeve dhe vendimeve me ndihmën e kategorive analitike, identifikimi i aspekteve kryesore dhe lidhja e tyre me vlerat themelore të të drejtave të njeriut dhe të sistemeve demokratike;
- identifikimi i kushteve, interesave dhe zhvillimeve sociale, ligjore, ekonomike, ekologjike dhe ndërkombëtare në diskutimin për çështjet e diskutueshme të aktualitetit;
- njohja e mënyrës sesi paraqitet politika nga media.

Kompetenca në përdorimin e metodave

Për të marrë pjesë në proceset e ndryshme politike nuk duhen vetëm njohuri bazë rreth përmbajtjes politike, por nevojiten edhe strukturat dhe proceset, madje edhe kompetenca të përgjithshme të cilat janë fituar në lëndë të tjera (të tilla, si: komunikimi, bashkëpunimi, trajtimi i informacioneve, të dhënave dhe statistikave). Në Edukimin për Qytetari Demokratike duhet të trajnohen dhe të promovohen aftësi dhe shkathtësi veçanta, si të qenit në gjendje për të argumentuar në favor ose kundër një çështje, aftësi e rëndësishme, veçanërisht për marrjen pjesë në ngjarjet politike. Qëllimi është që këto aftësi të përdoren në metodat e përhapura në diskursin politik (diskutime, debate).

- Për të qenë në gjendje për të bërë këtë, janë të domosdoshme aftësitë e mëposhtme:
 - aftësia për të gjetur, për të përzgjedhur, për të përpunuar dhe për të prezantuar në mënyrë të pavarur informacionin e dhënë nga masmedia dhe/ose mediat e lajmeve në mënyrë kritike dhe të fokusuar (për të grumbulluar, për të organizuar, për të vlerësuar statistika, harta, diagramet, grafikë dhe karikatura);
- aftësia për të vëzhguar mediet me sy kritik dhe për të zhvilluar produktet e veta të pavarura mediatike;
- aftësia për të zbatuar metodat empirike mediatike (për shembull, teknikat e studimit dhe intervistimit).

Kompetenca në vendimmarrjen dhe veprimin politik

Qëllimi është për të përftuar kompetencat për t'u shfaqur dhe për të vepruar në mënyrë të sigurt dhe të përshtatshme në kontekstin politik dhe në publik.

Për të bërë këtë, janë të domosdoshme aftësitë e mëposhtme:

- Aftësia për të shprehur mendimin politik në mënyrën e duhur dhe me vetëbesim dhe për të zotëruar format e ndryshme të dialogut.
- Aftësia për të marrë pjesë në jetën publike dhe për të vepruar politikisht (aftësi komunikuese me gojë të tilla, si: shpjegimi i pikëpamjeve, diskutimi, debati, drejtimi ose moderimi i një diskutimi, paraqitja me shkrim dhe teknikat e vizualizimit për postera, gazeta muri, procesverbale takimi, letra për redaktorin etj).
- Aftësia për të njohur mundësitë e veta për të ushtruar ndikim politik, duke formuar një ekip dhe duke punuar së bashku;
- Aftësia për t'u shprehur me vetëbesim, por edhe aftësia për të bërë kompromis; aftësia për të njohur mendimet dhe prirjet antidemokratike dhe për të reaguar ndaj tyre në mënyrën e përshatshme;
- Aftësia për t'u sjellë natyrshëm në një mjedis shumëkulturore.

Vendosja e objektivave dhe përzgjedhja e materialeve

Fletë pune 2: Dy grupe materialesh në EQD/EDNJ

Mësimdhënia dhe të nxënit pa materialet e duhura është e pamundur, sepse materialet janë media që jep lëndën, temat, informacionin dhe të dhënat. Nxënësit zhvillojnë kompetencat e tyre nëpërmjet aktiviteteve, që do të thotë ata "bëjnë diçka" me një objekt. Ajo që të vjen fillimisht në mendje në këtë drejtim është ndoshta teksti shkollor ose një manual dhe ato janë me të vërtetë të rëndësishëm në EQD/EDNJ.

Dy kategoritë e materialeve në EQD/EDNJ

Megjithatë, profili i veçantë i EQD/EDNJ pasqyrohet në larminë e madhe të materialeve dhe medieve. Teksti shkollor dhe manuali janë shembuj të mediave të shtypura. Në të mësuarit ndërveprues konstruktivist, një kategori tjetër e materialeve krijohet nga mësuesi dhe nxënësit. Ato janë autentike, pasi janë materiale të dorës së parë, të prodhuara në vend, në një situatë të veçantë, për njerëzit e pranishëm në atë kohë dhe atë vend. Në EQD/EDNJ, mësuesit dhe nxënësit nuk janë vetëm përdoruesit e materialeve, por edhe prodhuesit e tyre. Vëllimet nga II deri VI të këtij botimi të EQD/EDNJ japin shumë shembuj për këtë kategori materialesh, shumë shpesh të krijuara nga nxënësit në kushtet e të nxënit të bazuar në detyra ose në projekte dhe njësitë mësimore dhe përshkrimi i mësimi eksplorojnë potencialet e tyre të pasura mësimore për nxënësit.

Një matricë e kërkesave dhe materialeve të mësimi

Matrica e mëposhtme lidh disa shembuj tipikë për këto dy kategori të materialeve – të dhëna nga media dhe të prodhuara në proceset e bashkëveprimit që përfshijnë mësuesit dhe nxënësit – me aspekte të ndryshme të zhvillimit të kompetencave në fushën e EQD. Ne nuk rekomandojmë asnjë lloj paragjykimi për ndonjë lloj materiali, por më tepër sugjerojmë një qasje të integruar. Megjithatë, mësimi përmes demokracisë dhe të drejtave të njeriut kërkon nga mësuesit që të marrin seriozisht produktet e krijuara nga nxënësit.

Aspekte të zhvillimit të kompetencës	Materiale të transmetuara përmes medias	Materiale të prodhuara në procesin e të mësuarit	
		Materiale të prodhuara nga mësuesit	Materiale të prodhuara nga nxënësit
Zhvillimi i mëparshëm i nxënësve	Materiale të tilla ekzistojnë edhe në media, për shembull, libra ose filma fëmijësh, por ato janë jashtë kuadrit të perceptimit të mësuesit		Njohuri paraprake, përvoja e mëparshme dhe procesi i socializimit në familje ose me bashkëmoshatarët, informacione të përftuara më parë, brenda dhe jashtë shkollës
Përcaktimi i një teme, planifikimi i mësimit ose temës			Ushtrime për nxehje truri dhe diskutim i të dhënave paraprake
Informacioni	Raportime aktuale të lajmeve (media e shkruar, TV, DVD, Internet) Tekste shkollore	Leksione Ofrimi i materialeve bazë (tabela me fleta, lapustila, letër me ngjyra)	Të dhëna të nxënësve (dekonstruksioni (zbërthimi)i mesazheve të transmetuara përmes medias, përmbledhje, detyra për t'u ndjekur, prezantime, argumente dhe debate në diskutim, komente, pyetje)
Analiza dhe gjykime	Çështje dhe keqkuptime në politikë dhe shkencë (fletë pune, tekste shkollore)	Udhëzime për konceptet kryesore Kritikat që kërkojnë dekonstruktivitet	
Trajnimi i aftësive	Fletë pune (udhëzime trajnimit)	Demonstrimi dhe stërvitja	Marrje e reagimeve
Pjesëmarrja dhe veprimi		Drejtimi i një sesiioni	Përvojë Pyetje, komente, thellim, interesa
Vlerësimi dhe pikëzimi	Fletë testimi Pyetësorët Plane mësimore	Vëzhgime	Vetëvlerësimi Reagimet Shprehja e nevojave të mësimit

Vendosja e objektivave dhe përzgjedhja e materialeve

Fletë pune 3: Përzgjedhja dhe përdorimi i materialeve mësimore në EQD/EDNJ

Përzgjedhja e materialeve të transmetuara përmes mediave

Koncepti më i gjerë i materialeve nënkupton se si i përzgjedhin materialet mësuesit dhe nxënësit. Nxënësit e bëjnë këtë në proceset e tyre të të mësuarit konstruktivist. Këtu, ne përqendrohemi në rolin e mësuesit në përzgjedhjen e materialeve që do të përdoren në orët e EQD/EDNJ.

Kriteret për përzgjedhjen e materialeve të prodhuara nga media:

- *Besueshmëria*: a janë autori, burimi, data e prodhimit etj. qartësisht të identifikueshme? A janë marrë teksti, të dhënat etj. nga versioni original dhe a munden nxënësit (në nivelin e mesëm) të shohin nëse janë bërë ndryshime?
- *Përshtatshmëria*: a përshtaten materialet me nivelin e të kuptuarit dhe zhvillimit të kompetencës së nxënësve, duke përfshirë këtu edhe përvojën e tyre në zbërthimin e mesazheve të transmetuara nga mediat? Materialet nuk duhet të jenë as shumë të lehta, as shumë të vështira; ato duhet të kërkojnë përpjekje që përmirësojnë aftësitë e nxënësve dhe iu shton atyre njohuritë, të kuptuarit dhe fuqinë e gjykimit.
- *Vlefshmëria*: a i përmbush materiali interesat e nxënësve? A trajton ai një temë ose problem të rëndësishëm për nxënësit? A munden ata të lidhin përmbajtjen me njohuritë ose përvojën e tyre papaprake?
- *Parimi i mos-indoktrinimit* ose i larmisë së këndvështrimeve: a tregojnë materialet këndvështrime të ndryshme? A e shmangin ato kurthin e indoktrinimit të nxënësve – në çfarëdo drejtimi të të menduarit, të gjykimit ose të interesave (shih dokumentin për etikën profesionale të mësuesve në EQD/EDNJ në këtë vëllim)?

Trajtimi i materialeve të prodhuara nga nxënësit

Materiale të shkruara, imazhe etj.: mësuesi mund t'i studiojë këto para ose pas mësimave dhe të vendosë se çfarë hapash të ndërmarra.

Të dhëna të nxënësve të shprehura me gojë e vënë mësuesin përpara detyrave gjithnjë e më të vështira, sepse ajo/ai duhet të reagojë në mënyrë spontane dhe shpesh edhe të improvizojë. Shih fletën e punës për drejtimin e diskutimeve plenare në këtë vëllim.